

บทวิจารณ์หนังสือ

โลกร้อน 5 องศา เรื่องและภาพความจริง
ก่อนโลกหายนะ

ผู้แต่ง : ธารา บัวคำศรี
สำนักพิมพ์ : ดินสามน้ำหนึ่ง
ปีที่พิมพ์ : 2550

อ. เกศสุดา ใจคำ*

หนังสือ โลกร้อน 5 องศา เรื่องและภาพความจริงก่อนโลกหายนะ ของ ธารา บัวคำศรี เล่าเรื่องด้วยภาพหลากหลายมิติของภัยคุกคามทางสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน โดยข้อมูลและภาพที่ปรากฏอยู่ในหนังสือมาจากการทำงานรณรงค์ด้านพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกรีนพีซทั่วโลก นอกจากนี้ผู้เขียนยังมีการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลของ NASA EARTH OBSERVATORY (<http://earthobservatory.nasa.gov/Observatory>) ซึ่งเป็นข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมของสถานที่ต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อน และข้อมูลจากคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (IPCC) เป็นข้อมูลทางวิชาการที่แสดงถึงการประเมินสภาพภูมิอากาศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงระบบภูมิอากาศของโลกเป็นอย่างมาก รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการเดินทางของคณะสำรวจกรีนพีซที่เป็นข้อมูลที่หาได้ยาก เช่น ธารน้ำแข็งพาตาโกเนีย ซึ่งเป็นทุ่งน้ำแข็งที่ใหญ่ที่สุดในโลกใต้นอกทวีปแอนตาร์กติกา ปัจจุบันเป็นธารน้ำแข็งที่ละลายหายไปจนหมดสิ้น สิ่งนี้ถือเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงภาวะโลกร้อนที่ชาวโลกต้องตกตะลึง

เนื้อหาหนังสือแบ่งเป็น 5 ส่วน โดยส่วนแรกของหนังสือเล่มนี้ ได้กล่าวถึงการเปิดฉากโลกร้อน มีภาพที่ฉายออกมาเพื่อแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องและการปะทะประสานกันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา รวมทั้งได้ยกตัวอย่างภาพยนตร์วิทยาศาสตร์แนวหายนะเรื่อง The Day After Tomorrow ว่าเมื่อโลกต้องประสบกับการเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจกและภาวะโลกร้อนอย่างรวดเร็ว ผลคือ ภัยพิบัติระดับโลกเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ พายุเฮอริเคน พายุทอร์นาโด มหาอุทกภัย และเป็นจุดเริ่มต้นของยุคน้ำแข็งใหม่ โดยโลกซีกบนจะค่อย ๆ กลายเป็นน้ำแข็ง อุณหภูมิจะลดต่ำลงเรื่อย ๆ จนในที่สุดหากใครสัมผัสกับอากาศข้างนอกจะแข็งตายในทันที และผลตามมาก็คือ โลกต้องประสบกับภัยพิบัติการสูญเสียน้ำที่อยู่อาศัย การขาดแคลนน้ำ หรือ อาหาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในชั้นอันตรายนั้นมีโอกาที่จะเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและมีแผนสำรองสำหรับยุคอุณหภูมิล้นหนาวเย็นดังเช่นในภาพยนตร์ที่ได้กล่าวมา หากต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในช่วง 20-30 ปี ภายหน้า มนุษย์ต้องเผชิญกับความโหดร้าย ความสิ้นหวัง การแย่งชิงอาหาร น้ำและแหล่งพลังงาน และยังได้ยกตัวอย่างภาพยนตร์สารคดีเรื่อง An Inconvenience Truth เป็นภาพยนตร์สารคดียาว 100 นาทีที่ฉายให้เห็นวิกฤตการณ์สภาวะโลกร้อน (Global Warming) อย่างตรงไปตรงมา ดำเนินเรื่องโดย อัลกอร์ อดีตรองประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ที่สนใจสภาวะโลกร้อน เริ่มจากการตรวจวัดระดับคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ และผลตรวจ

* เจ้าหน้าที่วิชาการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

วัดดังกล่าวมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ ซึ่งได้กลายเป็นหลักฐานอันสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าโลกกำลังมีปัญหาและการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึง แนวทาง นโยบาย และความร่วมมือของนานาชาติ ในการจัดการเพื่อลดปัญหาภาวะโลกร้อนอีกด้วย

ส่วนที่ 2 การค้นหาคำตอบว่าด้วยโลกร้อน มีหัวข้อคำถามที่น่าสนใจและให้ความรู้แก่ผู้อ่าน เช่น มีคำถามที่ว่า "ทำไมต้องคงอุณหภูมิเฉลี่ยผิวโลกไว้ไม่ให้เกิน 2 องศาเซลเซียส" เป็นคำถามที่น่าคิดทีเดียวว่า เมื่ออุณหภูมิเฉลี่ยผิวโลกเพิ่มมากขึ้นกว่า 2 องศาเซลเซียสแล้วโลกจะเป็นอย่างไร ซึ่งคำตอบนั้นทำให้ผู้อ่านได้เห็นผลกระทบที่ก่อให้เกิดความหายนะต่อสภาพแวดล้อมและการพังทลายของระบบภูมิอากาศเป็นอย่างมากบทเรียนจากโลกร้อนเป็น

ส่วนที่ 3 ที่มีความสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องและภาพความจริงของผลกระทบที่เกิดในบางส่วนของพื้นที่โลก โดยคณะสำรวจของกรีนพีซ ได้ออกเดินทางสำรวจหลายประเทศ มีการบันทึกการเดินทางของแต่ละประเทศว่าได้พบการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ลักษณะของการถ่ายทอดของผู้เขียนจะเป็นการบรรยายสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ของแต่ละประเทศที่ได้เดินทางไป โดยมีรูปภาพประกอบเปรียบเทียบอดีตและปัจจุบัน ซึ่งหนึ่งในพื้นที่ที่ผู้เขียนได้บันทึกไว้ในหนังสือเล่มนี้ มีข้อมูลที่น่าคิด คือ บ้านขุนสมุทรจีน เป็นพื้นที่ดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ซึ่งมีความล่อแหลมจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเพิ่มขึ้นของน้ำทะเล นำไปสู่การเกิดอุทกภัยบ่อยครั้งส่งผลกระทบต่อทรุดตัวของพื้นดินอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบดังกล่าว อาจทำให้พื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลหายไป จากการที่ได้อ่านข้อมูลดังกล่าวทำให้รู้ว่าผลกระทบและความเสียหายจากภาวะโลกร้อนเริ่มเข้ามาใกล้ตัวพวกเราทุกที ซึ่งพวกเราควรร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน

ส่วนที่ 4 เป็นเรื่องการเมืองเรื่องโลกร้อน โดยจุดเริ่มต้นของเรื่องจะเป็นการค้นพบปรากฏการณ์เรือนกระจกในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งมีน้อยคนนักที่จะรับรู้เรื่องราวดังกล่าว จนถึงจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญ คือ การค้นพบรูโหว่ในชั้นโอโซนเหนือทวีปแอนตาร์กติกา นั่นเป็นสัญญาณบอกว่าชั้นบรรยากาศของโลกนั้นเปราะบางและอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก รวมถึงประเด็นการเมืองในแต่ละประเทศที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาภาวะโลกร้อน

ในส่วนสุดท้าย เป็นเรื่องกอบกู้วิกฤตโลก มีการเสนอภาพการปฏิวัติพลังงานในฐานะที่เป็นทางออกจากวิกฤตโลกร้อน ซึ่งมีหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ พัฒนาระบบพลังงานแบบกระจายศูนย์และพลังงานหมุนเวียนที่สะอาด เคารพข้อจำกัดธรรมชาติ ลด-ละ-เลิกพลังงานที่สกปรกและไม่ยั่งยืน ความเท่าเทียมและความเป็นธรรม และเศรษฐกิจขยายตัวได้โดยไม่พึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลโดยวิธีการปฏิวัติพลังงานดังกล่าว เป็นทางเลือกที่จะกำหนดอนาคตพลังงานของโลกได้

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือ ผู้เขียนต้องการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ประสพการณ์ตรงของการทำงานรณรงค์เรื่องภาวะโลกร้อนของกรีนพีซ องค์การรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมนานาชาติ ปัญหาภาวะโลกร้อนที่เกิดจากฝีมือมนุษย์เป็นสำคัญ มีประเด็นคำถามที่น่าสนใจเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน เช่น โลกร้อนขึ้นจริงหรือ อุณหภูมิเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจะกลายเป็นเรื่องใหญ่จริงหรือ พิธีสารเกียวโตคืออะไร และปรากฏการณ์เรือนกระจก โดยสามารถค้นหาคำตอบได้จากหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนทั่วไปที่ต้องการรับรู้สถานการณ์ความเป็นไปของโลกในปัจจุบัน อีกทั้งยังมีข้อมูลที่เป็นทางวิชาการที่มีความเชื่อถือได้ เช่น การลดลงของธารน้ำแข็งบางแห่งในเทือกเขาหิมาลัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหลังจากทศวรรษ 1880 ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไป วิเคราะห์ วางแผน เพื่อช่วยในการหาทางออกปัญหาภาวะโลกร้อนอีกด้วย รวมถึงภาพประกอบสีที่ชัดเจนและเป็นความจริง มีการอ้างอิงของข้อมูลที่มาจากภาพ (เครดิตภาพ) อยู่ในท้ายเล่ม ซึ่งถ้าผู้อ่านท่านใดที่ต้องการจะหาข้อมูลจากภาพเพิ่มเติมสามารถศึกษาจากข้อมูลดังกล่าวได้